

تجربیات مدرسهٔ سادبری ولی

به روایت دست‌اندرکاران یکی از قدیمی‌ترین مدارس دموکراتیک دنیا

Edited by Mimsy Sadofsky and Daniel Greenberg
The Sudbury Valley School Experience
The Sudbury Valley School Press, 1992

عنوان و نام پدیدآور: تجربیات مدرسهٔ سادبری ولی؛ به روایت دست‌اندرکاران یکی از قدیمی‌ترین مدارس
دمکراتیک دنیا / مترجم محبوبه گل‌فشانی.
مشخصات نشر: تهران: کرگدن، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۲۳۶ ص: ۰؛ ۱۴×۲۱ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۲۰-۸۹-۱
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: The Sudbury Valley School experience, 1992.
موضوع: آموزش و پرورش -- ایالات متحده -- فریمینگهم -- نوآوری
موضوع: Educational innovations -- United States -- Framingham
شناسه افزوده: گل‌فشانی، محبوبه، ۱۳۶۸-، مترجم
شناسه افزوده: مدرسهٔ سادبری ولی
شناسه افزوده: Sudbury Valley School
رده‌بندی کنگره: ۳/LB۱۰۲۷
رده‌بندی دیویی: ۳۷۱/۳
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۷۵۳۳۳۷۲

تجربیات مدرسهٔ سادبری ولی

به روایت دست‌اندرکاران یکی از قدیمی‌ترین مدارس دمکراتیک دنیا

به کوشش

میمسی سادوفسکی و دنیل گرینبرگ

ترجمهٔ

محبوبه گل‌فشانی

نشر کرگدن

همه حقوق برای نشر کرگدن محفوظ است.
www.kargadanpub.com
telegram.me/kargadanpub
instagram.com/kargadan.pub

مجموعه همه سالان - ۳

تجربیات مدرسه سادبری ولی؛ به روایت دست اندرکاران یکی از قدیمی ترین مدارس دمکراتیک دنیا
ویراستاران: میمسی سادوفسکی و دنیل گرینبرگ
مترجم: محبوبه گل فشانی
ویراستار: فاطمه سعیدی
مدیر هنری: سحر ترهنده
صفحه آرا: هادی عادل خانی
ناظر چاپ: علی محمدپور
لیتوگرافی: نقش سبز
چاپ و صحافی: زعفران
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۲۰-۸۹-۱
چاپ اول: ۱۴۰۰
تیراژ: ۷۰۰ نسخه
قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

به
بچه‌های پردیسان

مترجم

فهرست

۱	یادداشت مترجم - - - - -
۵	مقدمه - - - - -
۹	۱. بازگشت به اصول - - - - -
۲۱	۲. کودکان در مدرسهٔ سادبری ولی چه چیزهایی یاد نمی‌گیرند؟ - - - - -
۲۵	۳. کودکان در مدرسهٔ سادبری ولی چه چیزهایی یاد می‌گیرند و چطور؟ - - - - -
۴۱	۴. دانش‌آموزان چه چیزی انتخاب می‌کنند؟ - - - - -
۴۳	۵. نگاهی جدید به یادگیری - - - - -
	۶. در باب ماهیت ورزش در سادبری ولی و محدودیت بیان در توضیح این مدرسه
۶۱	به دیگران - - - - -
۶۷	۷. احترامی برای تمام عمر - - - - -
۷۱	۸. یادگیری اعتماد به نفس - - - - -
۷۷	۹. دختر کوچکی که درس بزرگی به من آموخت - - - - -
۸۱	۱۰. هنر هیچ کاری نکردن - - - - -
۸۷	۱۱. سؤال‌های اشتباه، جواب‌های اشتباه - - - - -
۹۱	۱۲. آیا دانش‌آموزان از دوره‌های آموزشی چیزی یاد می‌گیرند؟ - - - - -
۱۰۱	۱۳. لحظهٔ بینش - - - - -
۱۰۵	۱۴. یک شخص چه زمانی از وقتش درست استفاده می‌کند؟ - - - - -

۱۵. «هیچ کاری» نکردن در مدرسه: درسی از تاریخ - - - - - ۱۱۳
۱۶. چند نمای کوتاه - - - - - ۱۱۹
۱۷. سلاح مخفی سادبری ولی: امکان ترکیب نامحدود سنین مختلف - - - - - ۱۲۱
۱۸. درخت راش - - - - - ۱۳۵
۱۹. مدرسه چگونه اداره می شود؟ چه کسی اهمیت می دهد؟ - - - - - ۱۳۹
۲۰. وقتی به جلسات مدرسه فکر می کنید چه چیزی از ذهنتان می گذرد؟
(یکی از دانش آموزان سابق جواب می دهد) - - - - - ۱۴۵
۲۱. پنج افسانه درمورد دمکراسی - - - - - ۱۴۹
۲۲. تمایزهای ظریف یک مدرسه دمکراتیک - - - - - ۱۵۷
۲۳. رازِ مگو - - - - - ۱۷۵
۲۴. آموزش عدالت از طریق تجربه - - - - - ۱۷۹
۲۵. نظری بر مدرسه سادبری ولی - - - - - ۱۸۳
۲۶. در باب قانون و نظم - - - - - ۱۸۷
۲۷. «وقتی بچه بودین ...»، یک داستان واقعی - - - - - ۱۹۹
۲۸. خودت باش - - - - - ۲۰۳
۲۹. مدرسه ای برای امروز - - - - - ۲۰۷

یادداشت مترجم

«نگاه کردن به طبیعت از پشت میله‌های پنجره کلاس، کلاس یا قفس؟ طبیعت اینجا شامل چند ساختمان بلند، درخت خشکیده گوشه حیاط و بچه‌هایی است که یا دارند درس می‌خوانند یا چیزی می‌خورند یا در حین قدم زدن حرف می‌زنند و بازگشت به فضای کلاس، زنگ بی‌روح تاریخ و تحمل معلم پیری که فقط نصیحت می‌کند و غر می‌زند. کتاب تاریخ، معلم تاریخ و کلاس تاریخ که هر سه بی‌احساس و خشک و بی‌روح‌اند. زنگ تاریخ موقع درس پرسیدن گندتر هم می‌شود، حتی وقتی به‌خاطر یک اشتباه، ناخواسته خنده‌ام می‌گیرد، چپ‌چپ نگاهم می‌کند و مجبور می‌شوم خنده‌ام را قورت بدهم. به‌جای اینکه بگویم: 'چاه‌های نفت را به چنگ آوردند'، گفتم: 'چاه‌های چنگ را به نفت آوردند'. چطور می‌شود به این اشتباه نخندید؟ نگاهش یک طوری است که آدم احساس گناه می‌کند. آخ زنگ تاریخ، کی می‌شود از دست تو خلاص شویم. دائم این صدای معلم به گوش می‌رسد که 'خانوما کلاس فوق‌العاده شلوغ' کلاسی که حتی اگر آه بکشی همه سرشان را به طرفت برمی‌گردانند؛ حتی مگس‌هایی که هر روز در کلاس پلاس‌اند سر این زنگ جرئت آمدن ندارند و پشت پنجره منتظر می‌شوند تا زنگ تمام شود، آخر کجای این کلاس شلوغ است».

روایت کوتاهی از کلاس تاریخ در مقطع راهنمایی در یک مدرسه خیلی معمولی از زبان دانش‌آموزی که نه همیشه ممتاز اما همیشه درس‌خوان بود و از تاریخ متنفر. تاریخ از نظر من درسی بود که حفظ کردنش به هیچ دردی نمی‌خورد. این هم

از عجایب است که حالا عاشق تاریخ و شیفته آثارِ له‌وَلُورده به‌جامانده از آن هستیم. شیفته بیشتر و بیشتر دیدن و یاد گرفتن از دوران‌هایی که از آنها گذر کرده‌ایم. اینکه آدم‌های آن زمان چه دغدغه‌هایی داشته‌اند، بچه‌هایشان را چطور بزرگ می‌کرده‌اند، چه خانه‌هایی می‌ساخته‌اند و ... گاهی فکر می‌کنم چه می‌شد اگر تاریخ را جور دیگری یادمان می‌دادند.

نمی‌خواهم بگویم خاطرات مدرسه همگی دردناک بوده‌اند و ما هیچ چیز مفیدی از مدرسه یاد نگرفته‌ایم. اما در عصر حاضر کسی شک ندارد که حفظ کردن دروس مختلف - آن هم با مشقت و زحمتی که در مدارس قدیم مرسوم بود - با یادگیری آنها زمین تا آسمان فرق دارد. حالا مدارس جدید با تبلیغات فراگیر ادعا می‌کنند بسیاری از مشکلاتِ نظام سنتی را حل کرده‌اند؛ اگرچه خود این مدارس هم نقص‌هایی دارند، اما باید در نظر گرفت که با چالش‌های بزرگی هم مواجه‌اند و بزرگ‌ترین مانعی که بر سر راه خود دارند این است که به راحتی پذیرفته نمی‌شوند. والدین امروزی که به پرورش کودک خود بیش از نسل‌های قبل اهمیت می‌دهند باور دارند که تکرار نظام آموزشی روزگار خودشان برای فرزندانشان کارآمد نیست؛ اما از طرفی سنگ محکشان برای مدارس جدید همان معیارهای سنجش مدارس سنتی است. طبق تجربه زیسته خود، دل خوشی از نظام سنتی ندارند، با وجود این در انتخاب مسیرهای جدید همچنان دچار تردید می‌شوند. چطور می‌شود به عنوان یک پدر و مادر به مدارس جدید و سبک‌های آموزشی‌شان اعتماد کرد؟ در جایگاه یک مربی یا تسهیلگر یا معلم چطور می‌توان تشخیص داد کدام راه برای آموزش کودکان مناسب‌تر است؟ با معرفی مدرسه سادبری ولی قصد داریم درمورد هریک از این پرسش‌ها عمیق‌تر فکر کنیم.

مدرسه سادبری ولی یکی از قدیمی‌ترین مدارس دمکراتیک دنیاست که در سال ۱۹۶۸ در ایالت ماساچوست آمریکا تأسیس شد. این مدرسه کلاس و درس و برنامه‌ریزی درسی از پیش تعیین شده ندارد و دانش‌آموزان طبق خواست خود فعالیت‌هایشان را انتخاب می‌کنند. ترکیب سنین مختلف از ویژگی‌های برجسته این مدرسه است. سادبری ولی طبق دمکراسی عمل می‌کند. در جلسات مدرسه هرکس حق رأی و اظهار نظر دارد و مجالی برای حرف زدن و ابراز عقیده و شنیده

و دیده شدن. مؤسسان این مدرسه در قالب مجموعه جستارهایی تجربیات خود را به نگارش درآورده‌اند. درواقع این مؤسسان همان والدینی بوده‌اند که نگرانی آموزش فرزندان‌شان را داشته‌اند و پس از مدت‌ها جست‌وجو در مدارس مختلف و دست‌خالی برگشتن، به این نتیجه رسیده‌اند که برای تأسیس مدرسهٔ ایدئال‌شان باید شخصاً اقدام کنند.

مدرسهٔ سادبری‌ولی با از سرگذراندن چالش‌های مختلف نیم قرن است که سرپا مانده است. این کتاب داستان بخشی از این چالش‌هاست. تقریباً تمامی فصل‌ها با سؤال شروع می‌شوند؛ سؤالاتی که ممکن است با جواب‌های کلیشه‌ای و استدلال‌های کهنه و نخ‌نما به‌راحتی از ذهنمان دورشان کرده باشیم، اما سادبری‌ولی ما را با پاسخ‌های عمیق، چالش‌برانگیز، دور از انتظار و درعین حال منطقی روبه‌رو می‌کند. دلایل مدرسه رفتن را به چالش می‌کشد و تقابل آنچه را از مدارس می‌خواستیم و آنچه را به دست آورده‌ایم برجسته می‌کند. نویسندگان در دل پاسخ‌ها، ما را با نکاتی همچون پیش‌فرض‌های یادگیری و خاستگاه آنها، ماهیت دوره‌های آموزشی، سطوح مختلف یادگیری و حتی اصول دموکراسی آشنا می‌کنند. نویسندگان کتاب مدرسهٔ سادبری‌ولی را بستری می‌دانند برای یادگیری همه‌چیزهایی که امروزه نادیده گرفته می‌شوند، اما یادگیری‌شان برای نسل آینده ضروری است؛ ارزش‌هایی همچون عدالت، آزادی و مسئولیت‌پذیری. سادبری‌ولی از بطلان دانش‌آموزان گریزان نیست، بلکه آن را به رسمیت می‌شناسد؛ نگاهی جامع به زمان دارد؛ حوزهٔ یادگیری را محدود به کلاس و درس نمی‌داند و برعکس دوره‌های آموزشی را به‌طور جدی نقد می‌کند. در جای‌جای کتاب بر این نکته تأکید می‌شود که باید به توانمندی کودکان باور داشته باشیم.

***

بازخوانی دوم ترجمهٔ کتاب اوایل اسفند ۹۸ تمام شد، روزهایی که به خاطر حضور موجودی عجیب در سطح شهر، جایمان تنگ شد و همگی خانه‌نشین شدیم. با تعطیلی مدارس و مؤسسات آموزشی انگار نگرانی والدینی که بالاخره با هر کم‌وکاستی با مدارس کنونی کنار آمده بودند چند برابر شد. بچه‌ها در کلاس‌های آنلاین چیزی یاد نمی‌گیرند! معلم که همان است، درس هم همان، چه چیزی تغییر

کرده است؟ عامل یادگیری بچه‌ها یک کلاس کوچک و چند میز و صندلی بوده است یا اجبار به کنار هم نشستن سر یک کلاس و حضور فیزیکی معلم؟ فکر بی‌سواد ماندن بچه‌ها ترس را به جان والدین انداخته و سؤالات مختلفی را به ذهنشان آورده است. فکر می‌کنم چکیده چیزی که قرار است در این کتاب با آن آشنا شویم پاسخ خوبی برای تمام این سؤالات باشد: نگاهی متفاوت به یادگیری و درعین حال نگاهی متفاوت به کودکی، نگاهی که متناسب با دوران کنونی ماست. نگاهی که پدران و مادران - چه آنهایی که به نظام جدید تن داده‌اند، چه آنهایی که همچنان با آن در جدال‌اند - معلمان، برنامه‌ریزان آموزشی و همه کسانی که به نوعی به آموزش و یادگیری کودکان علاقه‌مندند باید از آن آگاه باشند.

محبوبه گل‌فشانی

۲۸ شهریور ۱۳۹۹

m.golfeshani@ut.ac.ir